

V ZAHVALO IN SPOMIN

MIRI KEJŽAR

(14. 5. 1926 - 27. 9. 2002)

"V tistem majhnem semenu je že začetek velikega drevesa, lista in cveta in ponovno semena in s tem zagotovilo v naravi večnega življenja."

Mira Kejžar se je rodila v Zgornjih Danjah pod Ratitovcem 14. maja 1926 mami Frančiški, rojeni Gasser, in očetu Jožefu Kemperletu kot najstarejša izmed treh hčera. Vile sojenice so ji že v zibko položile nagnjenje do likovne umetnosti, ki je bilo značilno za družino Jensterle iz Spodnjih Danj, s katero so si bili v sorodu in iz katere je izšel tudi znani slovenski impresionist Ivan Grohar. Njeno življenje je bilo vseskozi tesno povezano s klekljano čipko.

Mira je otroštvo in mladost preživela z mamo in babico Miniko ter sestrama Rozalko in Faniko, oče se je med delom ponesrečil. Klekljati jo je naučila babica v otroških letih, saj je bilo izdelovanje klekljanih čipk poleg kmetovanja pomemben vir družinskega dohodka.

S sedmimi leti je Mira začela obiskovati Državno narodno šolo v Zabrdi. Klekljala je pred poukom in po njem ter prisovala klekljarske vzorce za sovaščane. Po končani osnovni šoli je želela nadaljevati šolanje, vendar je njene načrte dokončno preprečila 2. svetovna vojna.

Leta 1945 je zapustila domače okolje in odšla na delo v Industrijo bombažnih izdelkov v Kranj. V popoldanskem času je obiskovala šolo, ob večerih pa klekljala. V tem času je spoznala svojega bodočega moža Leopolda Kejžarja iz Davče. Na njegovo prigovarjanje je zbrala pogum in pustila službo ter prisluhnila svoji želji po nadaljevanju študija. Leta 1949 se je vpisala na Šolo za umetno obrt v Ljubljani, na oddelek za žensko domačo obrt, smer čipkarstvo. Leta 1950 se je poročila in ustvarila družino. Klekljala in risala vzorce pa ni le v šoli, temveč ob večerih tudi doma. Šolo za umetno obrt je končala z odliko leta 1954.

Istega leta je odšla v Železnike, kjer je bila nekaj let strokovna učiteljica klekljanja na Čipkarski šoli. Poleg učenja klekljanja je za svoje učenke in za podjetje DOM iz

Mira Kejžar

Ljubljane risala nove vzorce. Leta 1960 so šolo zaprli, Mira pa je odšla na študij likovnega pouka in zgodovine na Višjo pedagoško šolo v Ljubljano, kjer je leta 1962 diplomirala. Za eno leto se je vrnila v Železnike, kjer je učila likovni pouk, zgodovino, ročna dela in krajevno zgodovino.

Leta 1963 se je družina Kejžar preselila v Škofjo Loko, kjer je Mira na Osnovni šoli Peter Kavčič poleg zgodovine in likovnega pouka občasno učila še tehnični pouk in ročna dela, med njimi tudi klekljanje, ter za učenke risala nove klekljarske vzorce. V tem času je tudi vodila klekljarske krožke v Škofji Loki in Ljubljani.

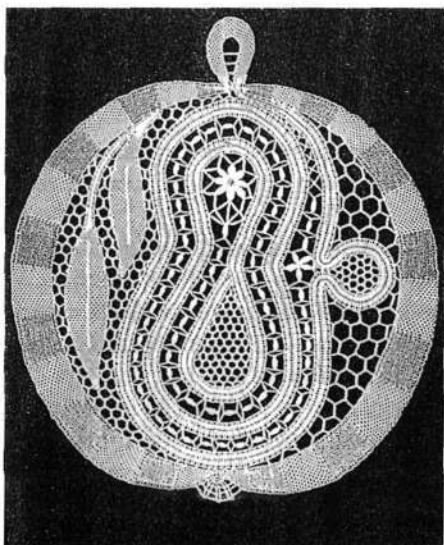
Leta 1984 se je upokojila in leto pozneje izdala prvi slovenski priročnik klekljanja. V njem je v času, ko se je v Sloveniji znova prebujalo večje zanimanje za klekljanje čipke, zapisala: "Čipka ne sme biti muzejsko pričevanje o naši preteklosti in ne podcenjen folklorni izdelek. Ohraniti in razvijati jo moramo kot dragocenost in sestavino stalnega kulturnega ustvarjanja sedanjega in prihodnjih rodov."

Svoje bogato znanje in ljubezen do čipke je Mira Kejžar neutrudno razdajala tudi v letih 1992 in 1994, ko je vodila šolo klekljanja za učiteljice oz. mentorice v Škofji Loki.

Po upokojitvi je vse pogostejše risala vzorce in njen opus klekljarskih vzorcev je izjemno bogat, obsega tako vzorce, namenjene učenju različnih klekljarskih tehnik in elementov, kot tudi vzorce za izurjene klekljarice in zahtevnejše unikatne vzorce.

O njenem odnosu do čipke, ki ga je prenašala tudi na svoje učenke, zgovorno govorijo njene besede: "Vedno sem menila, da je potrebno spoštovati tradicijo, poleg tega pa čipko tudi razvijati in bogatiti. Želela sem, da bi čipka postala stalna spremljevalka naših življenj. Ker sem jo spoštovala in imela rada, sem želela, da bi jo spoštovali in jo imeli radi tudi drugi ljudje."

Leta 2000 ji je Obrtna zbornica Slovenije podelila najvišjo nagrado Republike Slovenije na področju domače in umetnostne obrti, Zlato vitico, za ustvarjalni opus in prizadevanja na področju ohranjanja ter razvijanja domače obrti na Slovenskem.

Jabolko

*"Zrelo jabolko lepe oblike diši, je sladko. Misliš. Zakaj prav jabolko nastopa v mitih, pravljičah, likovnih delih in mu ljudje pripisujejo toliko različnih lastnosti in namenja-jo toliko različnih vlog. Predusem se zaveš, da v sebi nosi življenje. V tistem majhnem semenu je že začetek velikega drevesa, lista, cveta in ponovno semena in s tem zagotovi-
lo v naravi večnega življenja."*

Čipka "Jabolko" je na ogled v zbirki Klekljarstvo na Loškem v Loškem muzeju.

Dolgoletno strokovno delo in bogato znanje, ki ga je Mira Kejžar vseskozi delila svojim številnim učenkam, sta pustila eno najvidnejših sledi v klekljarstvu v zadnjih desetletjih v Sloveniji.

Vsi, ki smo jo imeli priložnost bolje spoznati, pa se je ne bomo spominjali le po neizmernem strokovnem znanju, ki nam ga je vseskozi nesebično posredovala, raznolikih vzorcih in klekljanih čipkah, ki so obšle številne države sveta, temveč tudi po pokončni drži in človeški toplini.

Spoštovana učiteljica Mira Kejžar živi naprej v naših mislih in srcih.